

Таким чином, урахування загальних вимог до судового рішення при застосуванні розстрочки чи відстрочки виконання судового рішення дозволяє не лише повною мірою задовольнити інтереси учасників господарського процесу, але і винести господарському суду законне і справедливе рішення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Law handbook. A practical Guide to the Law in Victoria [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим до-

ступу : <http://www.lawhandbook.org.au/handbook/ch08s01s06.php>.

2. Rules and Directions to the Civil Procedure Rules of United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules>.

3. Рішення Дзержинського районного суду м. Кривого Рогу від «07» травня 2014 р. у справі № 210/3984/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pravoscope.com/act-rishennya-210-3984-13-c-silchenko-v-ye-07-05-2014-sporishho-vinikayut-iz-dogovoriv-poziki-kreditu-b-s>.

4. Про судові рішення : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. № 6 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 3. – С. 36.

УДК 346.3:347.453

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

Сухоставець І.В., здобувач
Інститут економіко-правових досліджень НАН України

Стаття присвячена аналізу порядку припинення договору оренди державного майна та обґрунтування пропозицій зі вдосконалення діючого законодавства у цій сфері.

Ключові слова: державне майно, договір, оренда, паливно-енергетичний комплекс, припинення, повернення майна, розірвання.

Статья посвящена анализу порядка прекращения договора аренды государственного имущества и обоснования предложений по совершенствованию действующего законодательства в данной области.

Ключевые слова: государственное имущество, договор, аренда, топливно-энергетический комплекс, прекращение, возвращение имущества, расторжение.

Suhostavets I.V. SOME ASPECTS OF TERMINATION OF THE CONTRACT OF RENT OF STATE PROPERTY

This article analyzes the order of termination of the contract of rent of state property and the justification for proposals to improve the existing legislation in this area.

Key words: state property, contract, rent, fuel and energy complex, cessation, restitution, rescission.

Подальший ефективний розвиток реально-го сектора економіки в Україні та дотримання вектора процесу євроінтеграції неможливі без розв'язання системних проблем, що існують у державному секторі економіки, який складає значну частку національної економіки та забезпечує 37 відсотків валового внутрішнього продукту [1]. Господарська оренда державного майна є важливою складовою загальної системи заходів, спрямованих на рішення цього завдання.

Передача державного майна в оренду дозволяє підвищити рівень доходів державного бюджету, знайти нові форми економічного співробітництва державного та приватного секторів економіки.

Особливістю сучасного стану України є необхідність здійснення ефективних зусиль щодо збереження політичного, економічного та енергетичного суверенітету із одночасною потребою втілення засад євро інтеграційного вектору, зокрема, стосовно процесу децентралізації влади. Усе це, фактично, не є можливим без досягнення ефективного стану господарювання в державному в цілому та, зокрема, в паливно-енергетичному і військово-промислому секторах економіки. Ефективне використання можливостей господар-

ської оренди державного майна є вагомим складовою успішного вирішення цих завдань.

Опосередковуючою ланкою передачі в оренду державного майна є договір оренди. На сьогодні тільки Фондом державного майна України укладено понад 24 тисяч договорів оренди державного майна.

Питання укладання, виконання, зміни та припинення договору оренди державного майна розглядалися такими дослідниками, як О.В. Дзера, Ю.В., Журик, В.В. Луць, Н.В. Мороз, В.В. Мусієнко, О.С. Нема, Ю.В. Паскевич, І.С. Перетерський тощо. Однак окремі аспекти цієї проблематики потребують подальшого дослідження з метою усунення існуючих невідповідностей, прогалин та системного вдосконалення правового регулювання, що обумовлює **актуальність обраної теми дослідження.**

Метою дослідження є вдосконалення теоретичних основ та розробка пропозицій до діючого законодавства щодо припинення договору оренди державного майна.

Будь-які договірні зобов'язання мають певний порядок та строки для їх виконання. Інакше кажучи, у певний час та при певних обставинах боржник припиняє бути зобов'язаним здійснити на користь кредитора дії

(утриматися від певних дій згідно з предметом договору), кредитор втрачає відповідне право вимагати від боржника виконання його обов'язків за укладеним договором. Основним наслідком припинення договірних зобов'язань є факт відсутності правового зв'язку між боржником та кредитором за договором [2, с. 101]. Науковцями зауважується, що єдиною концепції припинення та розірвання договору у доктрині не склалося, а законодавець не дотримується певної термінології [3, с. 28].

Так, у ст.ст. 202-205 Господарського кодексу України [4] (далі – ГК України) мова йде про припинення зобов'язань, у ст.ст. 188 та 202 – про розірвання. Щодо співвідношення цих понять, показовим є положення ч. 2 ст. 202 ГК України, де зазначається, що господарське зобов'язання припиняється також у разі його розірвання. У Цивільному кодексі України [5] (далі – ЦК України), навпаки, мова, загалом, ведеться про розірвання договору (ст.ст. 651-653), а в ч. 1 ст. 653 зазначено, що у разі розірвання договору зобов'язання сторін припиняються.

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавець формально веде мову про припинення договору як наслідок його розірвання. Одночасно, виходячи з положень ст. 202 ГК України, зрозуміло, що розірвання є лише одним із способів припинення договору.

Законодавець не надає чіткого визначення поняття «розірвання договору». У свою чергу, юридична наука містить протилежні підходи з цього питання. Так, на думку певних дослідників, під розірванням договору пропонується розуміти будь-яке примусове (не заснований на узгодженій волі) припинення договору; на користь цього говорить і семантика слова «розірвання» [3, с. 28].

Інші автори виокремлюють два види зобов'язань, які тягнуть припинення діючих договірних відносин: обставини, які залежать від волі сторін, тобто розірвання договору, та обставини, які не залежать від волі сторін, тобто припинення договору. Під поняттям розірвання договору мається на увазі повне припинення дії умов вже укладеного договору і всіх прав та обов'язків сторін, які домовилися, що з нього випливають. Розірвання договору, по суті, є повною відмовою від мети та змісту договору, від реалізації прав та виконання обов'язків, що випливають із змісту вже укладеного договору [2, с. 101-102].

У деяких нормативних актах термін «розірвання договору» вживається також в контексті його припинення за згодою обох сторін. Так, згідно з Типовим договором оренди цілісного майнового комплексу державного підприємства (структурного підрозділу підприємства) зміна або розірвання договору можуть мати місце за погодженням сторін (п. 10.3), хоча у п.10.4 названого нормативного акту передбачено, що договір може бути розірваний на вимогу однієї із сторін за рішенням господарського суду у випадках, передбачених законодавством. Таке застосування цього терміну дослідники вважають необґрунтованим, оскільки, на їх думку, розі-

рвання договору здійснюється за ініціативою однієї із сторін [6].

Загалом же дослідники негативно висловлюються щодо позиції законодавця, який говорить про укладення, зміну та розірвання договору (глава 53 ЦК України). Якщо договірне правовідношення є різновидом зобов'язального, то і підхід до стадій його розвитку повинен бути тотожним. Проте, якщо «укладення договору» є поняттям аналогічним «виникненню зобов'язань», то «зміна договору» аж ніяк не відповідає «виконанню зобов'язань». Зміну договору можна розглядати як окремий аспект у процесі виконання договору. Аналогічно і розірвання договору є лише одним із варіантів його припинення. Видається, що законодавець вказав лише на ті аспекти розвитку зобов'язального договірного правовідношення, які мають свої особливості порівняно із загальними положеннями про зобов'язання. Тому, незважаючи на нормативне закріплення, слід говорити саме про укладення, виконання та припинення договору (а не про укладення, зміну та розірвання) як стадії розвитку договірного правовідношення [7, с. 92-93].

Щодо припинення договору оренди державного майна застосовуються положення ГК України, ЦК України та Закону України «Про оренду державного та комунального майна» [8]. Відповідно до положень ч.2 та 3 ст. 26 Закону України «Про оренду державного майна» договір оренди припиняється у разі: закінчення строку, на який його було укладено; приватизації об'єкта оренди орендарем (за участю орендаря); банкрутства орендаря; загибелі об'єкта оренди; ліквідації юридичної особи, яка була орендарем або орендодавцем.

Також договір оренди може бути розірвано за погодженням сторін та достроково розірвано за рішенням суду у встановлених законом випадках.

Специфічні особливості припинення договору оренди містить Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» [9]. У ст.14 цього Закону законодавець зосереджує увагу тільки на підставах дострокового припинення договору оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу.

Так, договір оренди об'єкта паливно-енергетичного комплексу достроково припиняється у разі: знищення орендованого об'єкта – з моменту встановлення факту такого знищення; ліквідації юридичної особи – орендаря; припинення підприємницької діяльності орендарем; систематичного невиконання або грубого порушення орендарем умов договору оренди, неодержання орендарем протягом 12 місяців з дня укладення договору відповідних дозвільних документів на провадження господарської діяльності, а також в інших випадках, передбачених законом, – за рішенням суду; взаємної згоди сторін (ч. 4 ст. 15 Закону України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»).

Позитивними особливостями цієї норми є вказівка на термін, з якого припиняється договір у разі знищення об'єкту оренди. З іншого боку, дещо незрозумілим є підхід, відповідно до якого в якості окремих підстав дострокового припинення договору оренди визначаються ліквідації юридичної особи – орендаря та припинення підприємницької діяльності орендарем.

Сутність поняття «припинення підприємницької діяльності» розкривається у ст. 51 ГК України, зі змісту якої можна зробити висновок, що ліквідація юридичної особи є одним із способів припинення її підприємницької діяльності. До того ж зайвим є вказівка на ліквідацію саме орендодавця – юридичної особи, оскільки, відповідно до ч.1 ст.4 Закону України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності», орендарем об'єкта паливно-енергетичного комплексу може бути тільки юридична особа. Тому у ч.4 ст. 15 Закону України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності», доцільніше об'єднати дві підстави припинення договору оренди в одну та сформулювати її таким чином «припинення підприємницької діяльності орендарем, у тому числі у зв'язку із його ліквідацією».

У ч. 4 ст. 291 ГК України зазначено, що правові наслідки припинення договору оренди визначаються відповідно до умов регулювання договору найму ЦК України.

Згідно зі ст. 785 ЦК України, у разі припинення договору найму наймач зобов'язаний негайно повернути наймодавцеві річ у стані, в якому вона була одержана, з урахуванням нормального зносу, або у стані, який було обумовлено в договорі. Якщо наймач не виконує обов'язку щодо повернення речі, наймодавець має право вимагати від наймача сплати неустойки у розмірі подвійної плати за користування річчю за час прострочення.

Окрема стаття 27 присвячена правовим наслідкам припинення або розірвання договору оренди державного майна міститься у Законі України «Про оренду державного та комунального майна». Згідно з положеннями ч.1 ст. 27 цього Закону, у разі розірвання договору оренди, закінчення строку його дії та відмови від його продовження або банкрутства орендаря він зобов'язаний повернути орендодавцеві об'єкт оренди на умовах, зазначених у договорі оренди.

Повернення орендованого державного майна регламентовано Порядком повернення орендованих цілісних майнових комплексів державних підприємств після припинення або розірвання договору оренди, яке затверджено Наказом Фонду державного майна України від 07.08.1997 р. № 847 [10]. Зміст і послідовність процедур припинення або розірвання договору оренди і реорганізації орендованого підприємства визначаються цим Порядком (якщо інше не передбачено актом Кабінету Міністрів України), договором оренди та досягнутою між орендодавцем і орендарем не пізніше як за три місяці до

визначеної дати припинення (розірвання) договору оренди домовленістю, яка може бути оформлена відповідною угодою. Якщо договір оренди розірвано за рішенням суду, то угода укладається протягом 5 днів після того, як це рішення набрало законну силу.

Угодою може передбачатися: а) створення спільної комісії сторін по розмежуванню і оцінці майна орендованого підприємства (протягом 5 днів); б) проведення повної інвентаризації майна орендованого підприємства (протягом 15 днів); в) оцінка майна орендованого підприємства та державної і орендарської часток у ньому (протягом 15 днів після затвердження результатів інвентаризації); г) погашення орендарем заборгованості по орендній платі; г) реорганізація орендованого підприємства.

Варто зазначити, що аналіз встановлених вищезазначеним Порядком строків здійснення окремих дій процедури припинення або розірвання договору оренди показує, що не існує жорсткої необхідності укладати таку угоду саме за 3 місяці до закінчення договору оренди. В окремих випадках цей строк може складати від 45 днів (і до 3 місяців у випадку необхідності реорганізації переданого підприємства тощо).

На практиці виникає питання, з якого саме моменту орендоване державне майно варто вважати повернутим. Судова практика з цього питання не є однорідною. Так, 11.06.09 р. на адресу позивача відповідачем був направлений лист № 2088/01-08, в якому останній зазначив, що в ході обстеження орендованих позивачем приміщень було виявлено, що орендоване державне майно в ході експлуатації його позивачем зазнало конструктивних змін. Крім того, також має місце погіршення стану орендованого державного майна понад нормальний фізичний знос. Відповідач зазначив, що погодиться прийняти нежитлове приміщення та підписати акт приймання передавання орендованого майна за умови усунення зазначених вище недоліків. При цьому факт звільнення позивачем орендованого приміщення було підтверджено матеріалами судової справи.

Відмову від підписання акту приймання передавання орендованого державного майна відповідач пояснював тим, що орендований позивачем об'єкт знаходиться у незадовільному стані, не відповідає санітарним нормам та плану забудови. Ці аргументи не було прийняті судом до уваги, оскільки, на його думку, укладеним договором оренди державного майна не передбачено умови прийняття майна від позивача з обов'язком поліпшення стану пошкодженого майна та відшкодування збитків. Таким чином, орендоване державне майно було визнано судом повернутим [11].

Загалом, такий висновок не вступає у протиріччя з положеннями ЦК України (ст. 779) щодо наслідків погіршення речі, переданої у найм, де йде мова лише про зобов'язання наймача усунути погіршення речі, які сталися з його вини та ч.1 ст.27 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» де зазначено, що орендар, який допустив погіршення стану орендованого майна або його

загибель повинен відшкодувати орендодавцеві збитки, якщо не доведе, що погіршення або загибель майна сталися не з його вини.

Однак варто зазначити, що позиції судів щодо моменту, з якого майно слід вважати таким що повернуто, дещо різняться. Так, у справі № 5021/755/2011 Вищий Господарський суд України виходив з того, що факт припинення користування орендаря майном документально фіксується актом повернення майна з оренди і саме з цього часу орендодавець втрачає право на нарахування неустойки за користування річчю за час прострочення повернення орендованого майна [12].

Таким чином, питання щодо моменту, з якого передане в оренду державне майно вважається повернутим, доцільно чітко регламентувати на законодавчому рівні. Одним із шляхів може бути встановлення у ч. 1 ст. 27 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» положення, що підтвердженням повернення об'єкту оренди є належним чином підписаний акт приймання-передачі, якщо інше не передбачено умовами договору.

Одночасно необхідно вирішити проблему відсутності згоди однієї із сторін договору оренди державного майна щодо підписання акту приймання-передачі та проблему відсутності орендаря як на орендованому об'єкті, так і за його місцезнаходженням, що робить неможливим підписання відповідного акту. У зв'язку з цим у ст. 27 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» доцільно передбачити наступну процедуру. Якщо орендар відсутній за його місцезнаходженням, то протягом 3 місяців після закінчення строку договору оренди орендодавець повинен здійснити необхідні заходи щодо його розшуку. А зі спливом цього часу – скласти акт про фактичне невикористання об'єкту оренди у зв'язку із відсутністю орендаря після закінчення строку договору оренди. Зараз у такій ситуації на практиці орендодавець часто лише нараховує орендну платню за строк, який спливає після закінчення договору оренди (а цю платню у більшості випадків неможливо стягнути), і не здійснює заходів щодо подальшого ефективного використання переданого в оренду державного майна. Запропоновані заходи дозволять встановити чітку процедуру повернення орендованого майна у разі відсутності орендодавця після закінчення договору оренди і забезпечать більшу ефективність використання державного майна.

Частина 2 ст. 785 ЦК України встановлює законну неустойку за несвоєчасне повернення наймачем речі, отриманої в найм. Розмір такої неустойки встановлюють у сумі подвійної плати за користування річчю за період прострочення.

Однак, оскільки, виходячи із загального правила, встановленого ст. 551 ЦК України, сторони договору найму можуть домовитися про зміну розміру неустойки, встановленого ч. 2 ст. 785 ЦК України. Так, суди визнають об'єктом встановлення у договорі оренди державного майна неустойки у розмірі вартості орендної плати за кожний день про-

строчення у випадку фактичного повернення орендованого майна орендодавцю після закінчення дії строку оренди [13].

Представляє інтерес позиція судових органів щодо того, чи повинна стягуватися неустойка у разі, коли орендар фактично не використовував несвоєчасно повернуте майно. Так, колегія Вищого господарського суду України не прийняла до уваги твердження заявника про неправомірність нарахування позивачем неустойки після 01.06.2010 р., коли шляхом самоуправного встановлення загороджувальної решітки балансоутримувач заклав відповідачу доступ до орендованого майна, внаслідок чого орендар не користувався і не міг користуватися цим майном, оскільки обставина фактичного вибуття орендованого майна з володіння відповідача не звільняла останнього від виконання обов'язку щодо складання акта приймання-передачі майна з оренди та надсилання його орендодавцю та балансоутримувачу, як того вимагав позивач у листі від 10.06.2010 р. [12]. Таку позицію варто вважати цілком виправданою з точки зору стимулювання орендаря до підписання акта приймання-передачі орендованого майна.

Таким чином, проведений аналіз окремих аспектів припинення договору оренди державного майна свідчить про доцільність уточнення порядку повернення орендованого майна, особливо у разі відсутності згоди однієї із сторін договору оренди державного майна щодо підписання акту приймання-передачі та відсутності орендаря як на орендованому об'єкті, так і за його місцезнаходженням. Сформульовані з цього питання пропозиції сприятимуть ефективності використання державного майна шляхом передачі його в оренду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2013 р. № 187 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 24. – Ст. 807.
2. Овдиенко Е.Б. Концептуальные, законодательные и правоприменительные проблемы в сфере заключения, изменения и прекращения договоров в российском гражданском праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Е.Б. Овдиенко ; Российская правовая академия Министерства юстиции Российской Федерации. – М., 2006. – 143 с.
3. Кокоева Л.Т. Основные проблемы гражданско-правового регулирования арендных отношений : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Л.Т. Кокоева; СГАП. – Саратов, 2004. – 43 с.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
6. Коссак В.М. Співвідношення категорій «розірвання» та «припинення» договірних зобов'язань / В.М. Коссак // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 34-36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2002_2_11.pdf.
7. Паскевич Ю.В. Припинення договору найму (оренди): окремі теоретичні аспекти / Ю.В. Паскевич // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2013. – № 3. – С. 92-96.
8. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10.04.1992 р. № 2269-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 416.

9. Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності : Закон України від 08.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 18. – Ст. 157.

10. Порядок повернення орендованих цілісних майнових комплексів державних підприємств після припинення або розірвання договору оренди : затверджено Наказом Фонду державного майна України від 07.08.1997 р. № 847 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 40. – С. 428.

11. Рішення Господарського суду Сумської області від 23.11.09 р. у справі № 5/277-09 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/6842322>.

12. Постанова Вищого господарського суду України від 17 квітня 2012 р. у справі № 5021/755/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/23538830>.

13. Рішення Господарського суду Львівської області від 11.07.2013 р. у справі № 914/1468/13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32444678>.

УДК 347.962.313: 346.9

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ДОДЕРЖАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ СУДДЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

Шекера Ю.О., аспірант
кафедри господарського права і процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті обговорюються проблеми додержання процесуальних строків суддями господарських судів. Обґрунтовано необхідність поділити процесуальні строки залежно від складності справ, визначити механізм зупинення перебігу процесуальних строків та встановити розумне навантаження на суддів.

Ключові слова: господарські суди, дисциплінарна відповідальність суддів, процесуальні строки, господарський процес, навантаження на суддів.

В статті обговорюються проблеми соблюдения процессуальных сроков судьями хозяйственных судов. Обоснована необходимость разделить процессуальные сроки в зависимости от сложности дел, определить механизм приостановления течения процессуальных сроков и установить разумную нагрузку на судей.

Ключевые слова: хозяйственные суды, дисциплинарная ответственность судей, процессуальные сроки, хозяйственный процесс, нагрузка на судей.

Shekera J.O. ON THE ISSUE OF PROCEDURAL DEADLINES OBSERVANCE BY JUDGES OF ECONOMIC COURTS

The article discusses the problem of observance of procedural deadlines by judges of economic courts. It is concluded to divide the procedural deadline depending on the complexity of the cases, to determine the mechanism of suspension of the procedural deadlines and establish a reasonable burden on judges.

Key words: commercial courts, disciplinary responsibility of judges, procedural terms, economic process, load on judges.

Вирішення проблем оптимізації та ефективного застосування процесуальних строків – одна із найбільш складних проблем юридичної науки та практики. Адже правильне визначення строків у законодавчому порядку для суб'єктів господарського процесу є гарантією забезпечення швидкого відновлення порушених прав або охоронюваних законом інтересів підприємств, установ, організацій. Своєчасне вирішення господарських спорів здатне гарантувати реальність, оперативність захисту суб'єктивних прав заінтересованих осіб, які беруть участь у справі, та інтересів держави, тобто призначено сприятиме прискоренню оборотності коштів та запобігання взаємної заборгованості суб'єктів господарювання. Не дивно, що вимоги стосовно додержання процесуальних строків суддями, зокрема суддями господарських судів, останнього часу набуло значення вагомого критерію виконання суддями покладених на них Конституцією та законом обов'язків.

Незважаючи на актуальність, розробок з питань застосування процесуальних строків, зокрема у господарському процесі, недостатньо. Окремі питання процесуальних строків розглядалися у працях О. Андрійчук,

Ю. Білоусова, С. Заїки, П. Лупинської, Г. Мацьків, М. Сороки та деяких інших вчених. Але ці дослідження мають бути доповненнями аналізом дисциплінарних та інших наслідків порушення процесуальних строків суддям господарських судів при тому, що традиційним для господарського судочинства є швидкий розгляд господарських справ.

Метою роботи є визначення основних правових умов додержання процесуальних строків суддями господарських судів.

У законодавстві відсутнє визначення процесуальних строків. Проте в юридичній літературі існують кілька поглядів вчених на це поняття.

Д.М. Притика вважає, що процесуальний строк – це проміжок часу, протягом якого господарський суд, сторони та інші учасники процесу повинні виконати певні процесуальні дії [1, с. 123]. І.А. Балюк визначає процесуальний строк як встановлений законом або господарським судом проміжок часу, протягом якого повинна або може бути здійснена та чи інша процесуальна дія або закінчена певна частина провадження у справі [2, с. 75]. Остання точка зору виглядає більш привабливою у цьому, оскільки протягом дії процесуального строку не обов'язково повинна ви-